

Вербій І. В.

СТРАТЕГІЇ ВИВЧЕННЯ МОВИ ДЛЯ СТУДЕНТІВ З НИЗЬКИМ РІВНЕМ ЗНАНЬ

Стаття розглядає, яких студентів можна віднести до групи з низьким рівнем знання англійської мови, аналізує труднощі роботи з ними, а також характеризує стратегії, використовувані студентами як думки або дії для успішного вивчення мови. Стратегічна компетенція включає в себе вербальні й невербальні комунікативні стратегії, які використовуються для компенсації збоїв у комунікації або для її ефективного підвищення. Існують чинники, які зумовлюють низький рівень знань студента. Серед них – освітній рівень своєю рідною мовою, вроджений інтелект і мотивація до навчання. Індивідуальна особистість студента є ще одним фактором, який впливає на знання. Особистість відіграє значну роль у готовності студента брати участь у заходах, приймати виклики, використовуючи англійську мову, і ставати частиною більш великого співтовариства у групі. Використання групових стратегій є ефективним інструментом управління для забезпечення ефективного використання часу викладача і студента. Студенти можуть допомагати один одному, працюючи в парах, групах або в команді. Стратегіям з вивчення мови слід навчати студентів, щоб допомогти їм вчитися ефективніше. Вони використовуються для вирішення проблем у процесі вивчення мови. Це означає, що студент використовує стратегії, коли завдання є складним для нього і просто не може бути виконано автоматично. Разом із груповими, у статті розглядаються метакогнітивні та стратегії на основі завдань.

Ключові слова: стратегія вивчення мови, студенти з низьким рівнем знань, метакогнітивні стратегії, групові стратегії, стратегії на основі завдань.

Рецензент: Кохановська О.В.

УДК 378.89:348

Вовчаста Н. Я.*

ФІЛОСОФСЬКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ АСПЕКТИ ІНШОМОВНОЇ ПРОФЕСІЙНОЇ ПІДГОТОВКИ МАЙБУТНІХ ФАХІВЦІВ ЦИВІЛЬНОГО ЗАХИСТУ

У статті розкриваються на філософсько-методологічному рівні проблеми вищої іношомовної освіти, метою якої є оволодіння іноземною мовою як засобом міжособистісного спілкування у професійній сфері. Обґрунтовано світоглядні аспекти іношомовної професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту (уявлення про цілісну соціальну картину світу; самостійне поповнення та оновлення знань; розвиток інтересу до вивчення іноземних мов; розвиток знань-відомостей та їх переростання у знання-цінності). Висвітлено, що методологічні знання з іноземної мови майбутніх фахівців цивільного захисту є усвідомленням значущості іноземної мови як важливого складника професійної підготовки. Показано можливості окремо наукового методологічного рівня вивчення іноземних мов майбутніми фахівцями цивільного захисту.

Ключові слова: філософсько-методологічні аспекти, іношомовна професійна підготовка, майбутні фахівці цивільного захисту.

Екстремальні ситуації на початку ХХІ століття «потребують посилення уваги, оскільки невпинно зростає їх кількість, небезпечність, складність і та ін. Наслідки аварій, катастроф, стихійних та інших лих стають усе більш масштабними і небезпечними для населення, природного середовища й стійкого функціонування економіки. Щороку в них гине значна кількість людей, а ліквідація їх наслідків вимагає значних затрат. Відтак і економіка країни, і громадяни зазнають величезних матеріальних збитків» [7, с. 5]. Діяльність в екстремальних умовах має свої особливості, тому розглядається як відносно самостійний вид діяльності.

© Вовчаста Н. Я.

Специфіка підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту вимагає перегляду і постійного оновлення змісту не лише професійно орієнтованих, але й дисциплін суспільно-гуманітарного циклу. Інструментом ефективної взаємодії людей, зокрема у професійній галузі, є володіння мовами міжнародного спілкування. Сучасна стратегія реформування освіти в Україні тісно пов'язана з модернізацією організації та змісту вищої іншомовної освіти, метою якої є оволодіння іноземною мовою як засобом міжособистісного спілкування у професійній сфері.

Незважаючи на еkleктичність, закладену різноманітними перспективами розвитку теоретичної думки про вивчення іноземних мов, «суть всіх професійних дискусій протягом останніх десятиліть полягає в визначенні того, як краще досягти подвійної мети надання студентам знань про мовні форми та озброїти їх комунікативними вміннями. Подібний підхід був викликаний необхідністю створити якнайкращі умови для студентів, які б спонукали їх брати участь в автономній інтеракції у якнайбільш автентичному середовищі» [1, с. 20]. Завданням вищої професійної освіти стає не тільки формування професійних знань, умінь і навичок, але й формування орієнтації на подальше підвищення своєї професійної компетенції, розвиток уміння спілкуватися, використовуючи слово як засіб комунікації для вирішення професійних завдань в умовах розширення міжнародних зв'язків.

Тому стає актуальною проблема підготовки майбутніх фахівців, зокрема цивільного захисту, до іншомовного професійного спілкування.

У дослідженні ми спиралися на теоретичні розробки з проблем філософії освіти (В. Андрущенко, М. Згуровський, І. Зязюн, В. Кремень, В. Лутай); теоретико-методологічні ідеї професійної підготовки фахівця (С. Гончаренко, В. Луговий); наукові засади дидактики професійної освіти (В. Бондар, Н. Гузій, В. Козаков, І. Лернер, П. Підкасистий, Д. Чернілевський), дослідження щодо вивчення іноземних мов (Н. Басай, О. Бігич, І. Бім, Ю. Бориско, Н. Гальскова, О. Коваленко, В. Редько, Г. Рогова, та ін.), підготовку фахівців цивільного захисту (М. Козяр, М. Коваль, О. Євсюков, О. Тімченко, Т. Ткаченко). Незважаючи на ґрунтовні наукові дослідження, окремі питання не розв'язані, зокрема малодослідженим є філософсько-методологічний аспект іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту, що і зумовило вибір теми пропонованої статті.

Мета статті – проаналізувати філософсько-методологічні аспекти іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту та обґрунтувати відповідні теоретичні засади.

На сучасному етапі розрізняють декілька рівнів методології. Так, С. Гончаренко дотримується такої класифікації: філософська, загальнонаукова, та окремонаукова методології [3, с. 70].

Зміст першого з рівнів – **філософські знання**. Вони охоплюють *світоглядну функцію і загальнонаукові положення*. Філософська, або фундаментальна методологія є найвищим рівнем методології науки, що визначає загальну стратегію принципів пізнання особливостей явищ, процесів, сфер діяльності [9, с. 476]. Особливості реформування освіти на сучасному етапі передбачають усвідомлення переходу на нову філософію освіти, розробку нової парадигми освіти, переходу педагогічної практики на принципово нові теоретико-методологічні та технологічні основи.

У системі іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту провідною філософською засадою є світоглядно-культурологічна функція вивчення іноземної мови.

Світогляд – система поглядів людини на світ з метою визначити своє ставлення до світу, знайти своє місце в ньому, усвідомити сенс і мету життя. Формування світогляду передбачає певний взаємозв'язок компонентів, що складають його структуру (потреби, інтерес, активність, знання тощо) [5, с. 9].

Курс на гуманізацію освіти зумовлює відмову від вузьких прагматичних цілей вивчення іноземної мови. У сучасних концепціях навчання іноземна мова розглядається як відображення культури відповідного народу, а оволодіння іноземною мовою – як оволодіння іншомовною культурою і як засвоєння світових духовних цінностей. Таким чином, «соціальне замовлення передбачає не тільки формування у студентів, що вивчають іноземну мову, необхідних іншомовних навичок і вмінь, але й ознайомлення через мову з культурою країни, її традиціями, історією та сучасністю» [6]. Лінгвокраїнознавчий матеріал є сильним важелем для створення і підтримки інтересу до вивчення іноземних мов. Звідси випливає, що мотивація збільшиться і стане міцнішою, якщо ми будемо ширше використовувати елементи лінгвокраїнознавчого характеру.

Світоглядні аспекти іншомовної професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту полягають у такому:

- акцентування культурологічного аспекту формування змісту іншомовної професійної підготовки;
- створення уявлення про цілісну соціальну картину світу;
- самостійне поповнення та оновлення знань;
- розвиток інтересу до вивчення іноземних мов;
- розвиток знань-відомостей та їх переростання у знання–цінності.

Другий рівень – **загальнонаукова методологія**, що застосовується в більшості наук і спричиняє критичний перегляд прийнятого досі поняттєвого апарату, чинників, передумов і підходів. Проблема становлення і розвитку професійної *свідомості* має розглядатися в єдності трьох основоположних складників буття людини, що є цілісною моделлю будь-якого професіоналізму: діяльність, свідомість, спільнота. Так, «професійна діяльність – завжди свідомо і сумісна (здійснюється у соціальному співтоваристві); професійна свідомість – діяльнісна і інтерсуб'єктивна (існує і виникає в суспільстві); професійна спільнота зумовлена включенням суб'єкта у сумісну колективно-розподільчу діяльність, що ґрунтується на свідомому позиційному самовизначенні кожного» [4, с. 36-42]. Перед філософією професіоналізму постійно стоїть актуальне завдання вивчення взаємних переходів, зв'язків, єдності трьох аспектів професійної життєдіяльності. Принципово, що й окремі аспекти, і визначений взаємозв'язок можуть бути зрозумілими лише завдяки висхідному цілому – людині як професіоналу.

Методологічні знання з іноземної мови майбутніх фахівців цивільного захисту є усвідомленням значущості іноземної мови як важливого складника професійної підготовки. Вони мають не тільки забезпечити іншомовні знання, уміння й навички, але одночасно спрямовані на розвиток особистісних якостей фахівця, зокрема почуття обов'язку, відповідальності тощо. Адже іноземна мова – це не тільки лексика і граматики – мудро і професійно відібрані за змістом тексти слугують високим цілям не тільки навчання, але і виховання курсантів.

Третій рівень – **конкретнонаукова методологія**, чи методологія спеціальної науки охоплює проблеми, специфічні для наукового пізнання в цій галузі. Методологія окремої науки відображає предмет дослідження цієї науки і рівень її розвитку. Звідси не випливає, що спеціальна наукова методологія не залежна від філософських переконань. Спеціальна наукова методологія виходить з передумов загальнофілософської методології. Кожній окремій науці властива певна методологія. Вона містить сукупність гносеологічних принципів і установок пізнання, методів і прийомів наукового дослідження, що мають загальнотеоретичне значення. Закони й положення науки, які є віддзеркаленням властивостей і законів об'єктивного світу і мають конкретний зміст, що стосується дійсності, згідно з С. Мелюхіним [8, с. 3], не входять у методологію цієї науки. Не входять у неї і конкретні вузькі методики.

Спроба описати основні тенденції розвитку методології в навчанні іноземних мов є непростю справою, оскільки існує низка наукових досліджень, які намагаються класифікувати процеси, які відбуваються в навчальній аудиторії, але «практична робота кожного з викладачів є настільки унікальною, що важко піддається класифікаціям і узагальненням. Навіть під час відкритих занять і взаємовідвідувань занять колег спостерігачі, як правило, бачать не те, що відбувається на звичайному занятті, а те, що їм намагаються показати. Більше того, може існувати безліч варіацій одного й того ж заняття, проведеного різними викладачами» [1, с. 20].

З середини 90-х років минулого століття досить широко дискутувалася нова концепція «методичного заперечення» [11, с. 27-48], яка стверджувала, що метод у своєму первинному значенні як спосіб, яким слід вчити і викладати іноземну мову, не є основою сучасної методології. Паралельно розвивалася концепція «методичної відповідності» [10, с. 193], яка базувалася на визнанні первинності соціокультурного контенту, відповідно до якого потрібно підбирати певний метод навчання. Обидві концепції, незважаючи на взаємні суперечності підтримують ідею про те, що методологію слід трактувати з точки зору «принципового прагматизму», тобто використовувати результати останніх наукових досліджень як такі, що надають інформацію про теоретичні і практичні ситуативні фактори вивчення мови, а не спиратися на монолітну концепцію догматичних методів.

Деякі науковці виділяють також четвертий рівень, який формують методика і технологія навчання.

Значний вплив на систему навчання іноземних мов мають особистісно-організаційні фактори. Важлива роль відводиться програмі, оскільки система організації навчання залежить від цілей, визначених у програмі, зокрема й від їх відповідності соціальним потребам суспільства. У який спосіб реалізуються ці завдання, значною мірою визначається значущістю кількох суб'єктів навчального процесу, а саме: навчальних посібників, автентичних матеріалів (журналів, газет). Важливим є використання можливостей Інтернету та телевізійних програм, які сприяють творчому навчальному процесу у вивченні мов. По-друге, специфіка вивчення іноземної мови за професійним спрямуванням у системі пожежної освіти сприяє розширенню та поглибленню навчального процесу в цілому, зокрема забезпечує надходження нової інформації, нових знань, відомостей з різних сфер.

Проте, знання мови не завжди гарантує успішне володіння цією мовою; може з'явитися «неповне розуміння, етнічні стереотипи, переоцінка подібностей рідної та іноземної культури», тому слід розвивати й удосконалювати комунікативні компетенції. Щоб досягнути високого рівня іноземної комунікативної компетенції, слід застосовувати новітні інформаційні методики навчання англійської мови. Одним із нововведень у комп'ютерній технології є інтерактивне відео: перегляд фільмів, програм іноземною мовою, при якому студент оцінює ситуації, запропоновані комп'ютером (відповідає на запитання героїв, керує їх діями), таким чином сам включається у сценарій розвитку подій.

Сьогодні широко впроваджується мультимедійне навчання, яке забезпечує паралельне передання аудіо – і візуальної інформації на екрані комп'ютера в поєднанні з використанням великих обсягів матеріалу та широких можливостей його швидкого і ефективного опрацювання. Не менш результативним є поєднання аудіокоментарів з відеоінформацією або анімацією, оскільки з'являється можливість пояснити поступово різні процеси. Таким чином, нинішні умови можна вважати ідеальними для розвитку та формування професійної та іноземної комунікативної культурної компетенції, але як це буде відбуватися, залежить саме від нас.

Таким чином, **філософсько-методологічні засади іноземної професійної підготовки майбутніх фахівців цивільного захисту** формуємо так: доцільність формування світоглядно-методологічної основи та професійної свідомості у процесі

вивчення іноземних мов; акцентування культурологічного аспекту у формування змісту іншомовної професійної підготовки; презентація методологічних знань як усвідомлення значущості іноземної мови та розвитку особистісних якостей фахівця; неперервність іншомовної підготовки з урахуванням філософських законів, методів, принципів та категорій; спрямування змістового наповнення вивчення іноземної мови на збереження природи, запобігання катастроф тощо; активне використання можливостей країнознавства та лінгвокраїнознавства у процесі вивчення іноземних мов.

До подальших напрямків відносимо дослідження можливостей використання позитивного історичного досвіду вивчення іноземних мов у контексті соціально-гуманітарного аспекту професійної освіти.

Література:

1. Гавриленко К. М. Сучасні тенденції викладання іноземних мов у вищій школі: інформаційно-комунікаційні технології навчання : матеріали VIII Міжнародної науково-практичної конференції. 23 січня 2014 р. – К. : НТУУ «КПІ». – 20 с.
2. Гинецинский В. И. Знание как категория педагогики: Опыт педагогической когнитологии / В. И. Гинецинский. – Л., 1989. – С. 45.
3. Гончаренко С. У. Педагогічні дослідження: методологічні поради молодим науковцям / С. У. Гончаренко. – К.; Вінниця : ДОВ «Вінниця», 2008. – С. 70.
4. Зязюн І. А. Особливості професійної підготовки педагога // Філософія освіти XXI століття: проблеми і перспективи: Методол. семінар, 22 листоп. 2000 р. Зб. наук, праць. Вип. 3 / за заг. ред. В. Андрущенко. – К. : Знання, 2000. – С. 36-42.
5. Кальной И. И. Философия для аспирантов : учебник / И. И. Кальной, Ю. А. Сандулов; под ред. И. И. Кальной. 3-е изд., стер. – СПб. : Издательство «Лань», 2003. – С. 9.
6. Кечик О. О. Лінгвокраїнознавчий аспект навчання іноземної мови. Філологічні науки № 7. [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/8_NPE_2007
7. Козяр М. М. Теоретичні та методичні засади професійної підготовки особового складу підрозділів з надзвичайних ситуацій : дис. ... д-ра пед. наук : 13.00.04 / АПН України; Інститут педагогіки і психології професійної освіти. – К., 2005. – С. 5.
8. Мелюхин С. Т. Диалектический материализм – методология современной науки / С. Т. Мелюхин // Филос. основы природоведения. – М. : МГУ, 1977. – С. 3.
9. Методология наукової діяльності : навч. посіб. / Д. В. Чернілевський. – Вінниця : АМСКП, 2008. – 476 с.
10. Holliday A. The Struggle to Teach English as an International Language / A. Holliday // Oxford : Oxford University Press, 2005. – 193 p.
11. Kumaravadivelu B. 'The post method condition: (e) merging strategies for second / foreign language teaching' / B. Kumaravadivelu // TESOL Quarterly 28/1, 1994. – P. 27-48.

Вовчаста Н. Я.

ФИЛОСОФСКО-МЕТОДОЛОГИЧЕСКИЕ АСПЕКТЫ ИНОЯЗЫЧНОЙ ПРОФЕССИОНАЛЬНОЙ ПОДГОТОВКИ БУДУЩИХ СПЕЦИАЛИСТОВ ГРАЖДАНСКОЙ ЗАЩИТЫ

В статье раскрываются на философско-методологическом уровне проблемы высшего иноязычного образования, целью которого является овладение иностранным языком как средством межличностного общения в профессиональной сфере. Обосновано мировоззренческие аспекты иноязычной профессиональной подготовки будущих специалистов гражданской защиты (представление о целостной социальной картине мира; самостоятельное пополнение и обновление знаний, развитие интереса к изучению иностранных языков, развитие знаний-сведений и их перерастания в знания-ценности. Показано, что методологические знания по иностранному языку будущих специалистов гражданской защиты являются осознанием значимости иностранного языка как важной составляющей профессиональной подготовки.

Ключевые слова: философско-методологические аспекты, иноязычная профессиональная подготовка, будущие специалисты гражданской защиты.

Vovchasta N. Ya.

PHILOSOPHICAL AND METHODOLOGICAL ASPECTS
OF FOREIGN LANGUAGE TRAINING OF FUTURE CIVIL DEFENSE SPECIALISTS

Philosophical and methodological problems of higher foreign education are described in the article. It is aimed that knowing of foreign language is very important means of interpersonal communication in the professional sphere.

Ideological aspects of foreign language training of future civil defense specialists are based. There are some of them (idea of a social picture of the world, self-studying, interest in learning foreign language, development of knowledge, useful information and its development into knowledge-value)

Methodological knowledge of foreign language of future civil defense specialists is important component of their training. It is shown some possibilities of one scientific methodological level of learning foreign language for future civil defense specialists.

It is grounded philosophical and methodological principles of foreign language training of future civil defense specialists (expediency of formation of ideological and methodological bases and professional consciousness when the students learn foreign languages, emphasizing of the cultural aspect, presentation of methodological knowledge as the awareness of the importance of foreign languages and also professional development of personal qualities of future specialists, continuity of foreign language training, using philosophical laws, principles, categories and cultural studies, ect.).

Keywords: philosophical and methodological aspects, foreign language training, civil defense specialists.

УДК 37.018.46

Давиденко П. А.*

**ПІДГОТОВКА ВЧИТЕЛЯ ФІЗИКИ ДО ОРГАНІЗАЦІЇ ТА ПРОВЕДЕННЯ ТУРНІРІВ
ЮНИХ ВИНАХІДНИКІВ І РАЦІОНАЛІЗАТОРІВ**

Статтю присвячено проблемі підготовки вчителя фізики до впровадження в педагогічну практику нових форм і методів позаурочної роботи з учнями, зокрема до проведення турнірів юних винахідників і раціоналізаторів. Для цього автор пропонує використовувати заняття на курсах підвищення кваліфікації вчителів у системі післядипломної педагогічної освіти. Також він розкриває особливості такої дійової форми роботи з вчителями, як відпрацювання ними тих ролей, які виконують їх учні під час їх участі в названих турнірах. Здійснюється це у вигляді рольової гри. У статті звертається увага на ті труднощі, що виникають під час проведення таких рольових ігор, які слід ураховувати в аналогічній роботі з учителями.

Ключові слова: підготовка вчителів, підвищення кваліфікації, фізика, творчість, задатки, творчі здібності, розвиток творчих здібностей, позаурочна робота, турнір юних винахідників і раціоналізаторів, учитель фізики, підвищення кваліфікації, компетентність, рольова гра, тренінг.

Розвиток освіти в Україні вимагає запровадження в освітній процес нових форм, методів і дидактичних засобів, які б дозволяли формувати такого члена суспільства, який би зміг не лише адаптуватись до сучасних умов життя, а й позитивно впливати на нього. Проте науковцями та вчителями весь час розроблялись організаційні форми роботи зі студентами та учнями, які відрізнялися від наявних. Однією з таких форм позаурочної роботи з учнями є турніри, зокрема юних винахідників і раціоналізаторів, Це масова форма позаурочної роботи з учнями, яка проводиться в Україні впродовж вісімнадцяти років. Водночас вищезгадана організаційна форма не набула ще достатнього поширення, причиною чого є недостатня підготовка до цього вчителів фізики. Під час виконання свого дослідження автор статті досягнув певних результатів у розв'язанні цієї проблеми.

Мета статті – проаналізувати можливості підготовки вчителя фізики до організації

© Давиденко П. А.